

Adorjás:

1837-ben szentelték fel a református templomot, festett kazetták, mellette parókia.
Birtokosai: Garaiak, Gerébek, Perényiek, Batthyányiak, Zrínyiek.

Baranyahídvég:

Baranyahídvég (Hídvég) nevét először a középkori források említették *Hydwegh* néven. Később neve Kishídvég alakban tűnt fel, ekkor a nyúlszigeti (Margitsziget) apácák birtokának írták. Nevét a határában található, a Feketevízen átívelő sok apró hídról kapta. 1795-ben épült az első fatemploma, majd 1840-44' között emelték a ma is álló kőtemplomot (református).

Besence:

Besence és környéke már az ókorban is lakott hely volt. Területén római korból származó telep nyomait tárták fel. Az itteni dombon egykor földvár is állt.

Nevét az oklevelek 1338-ban említették először Olbescen néven. Nevének eredete kapcsolatba hozható a besenyő népnévvel. A feltevések szerint a királyi testőrséghez tartozó katona besenyők lakhelye volt.

A Kisbesence nevű dűlőben középkori erőd nyomai találhatóak. Ezt a részt mély, vízzel körülvett sáncrendszer védte, melynek neve Besanc volt. Református temploma már a reformáció idején állt.

Bodágmindszent:

Református temploma 1800 körül épült.

Bogdása:

A katolikus templom Szent Péter és Pál tiszteletére épült, szentélye 15. századi gótikus formát őriz. Így az Ormánság legrégebbi, ma is álló egyházi építménynek tekinthető. Az épületet 1749-ben restaurálták, ekkor kapott barokk formát a templomhajó és a torony.

1786: a reformátusok fatemplomot építettek (az eredetit 1747-ben elvették tőlük), majd 1834-ben felszentelték a kőtemplomot.

Látványosságai még: 1903-ban épült parasztház

Birtokosai: Haraszt nemzetség (1288), Cseményi család, pécsi káptalan (1466-tól).

Csányoszró:

A 18. században még megtalálhatóak voltak egy, a Clarissa apácákhoz köthető kolostor nyomai. A település már a honfoglalás korában létezett, a Kán nemzetség birtoka volt, a határában állt az osztróminszeri apátság kolostora. (A két kolostor ugyanaz?)

Az 1600-as évekig egy Zsen nevű falu állt a határában, amely a török korban elpusztult.

1812-1822 között épült a késő barokk református temploma, berendezése copf. Ezt a templomot is festett kazettákkal díszítették, amelyek később egy átalakítás során eltűntek. A falu szövőasszonyai híresek voltak, a jellegzetes csányoszrói rongyszőnyeget szőtték. (hagyományőrzés).

Drávafok:

Az írott források először 1257-ben említik *Fukó* néven, mai névalakja 1493-ból való. A neve a Dráva folyónévnek és a fok, magas vízállású folyóág vagy a tó vizét elvezető ér főnévnek az összetétele. A falu lakossága az évszázadok során színmagyar volt. A falu kastélya 1896-ban Ybl Miklós tervei alapján épült, amit a Bittó család készíttetett, körülötte angolparkot alakítottak ki. A ritka faállománya ma már jórészt nincs meg.

A Nagyhomok nevű külterületi helyen Homok elnevezésű középkori magyar falu állt, amely a török uralom alatt elnéptelenedett. A múlt században itt állt a Becsali-csárda, mely fele-fele arányban helyezkedett el Baranya és Somogy megye határán.

Református temploma és a parókia 1863-ban épült fel.

Katolikus templomában 2000 körül egy német katona sírjára bukkantak, ennek kapcsán virágzó kapcsolatot építettek ki Ottrau városával, amely kapcsolatot a Drávazug Egyesület ápolja.

Drávaiványi:

1550-es évek: Petrovszky Iván a földesúr, nevét innét kapta. 1792-ben épült a református templom, amelyben 167 festett kazetta található. A falu határában található a Cilina (Cserna) nevű hely, ahol egykor falu állt.

Drávaszerdahely:

A területén valószínűleg római őrtorony állt. A település neve arra utal, hogy szerdánként tartottak itt heti vásárokat.

A falu melletti „posványos berekben” régi kőfalak és kőtemplom nyomai, állítólag a „vörös barátok” lakhelye volt. Vörös barátok: Magyar templomosok!!!!

http://nyme.hu/fileadmin/dokumentumok/atfk/tematikak/HUMAN/eletrajz/Dr_Edelenyi/EA_harangozohegy_sokoro.pdf A postalexikon szerint is van itt egy épület romja, amit a „templomos urak” laktak.

1837-39 között copf stílusú református templom épült.

Drávasztára:

Az érett középkorban és a török korban erődítmény állt a területén, de 1565-ben elpusztult. Itt született Sztárai Mihály: ferences szerzetes volt, reformátor. Főként az 1540-es években tevékenykedett.

Birtokosai voltak a Sztára (eredetileg Ztara) család, a Garaiak, Corvin János, Perényiek, sellyei uradalom, Batthyány család, báró Biedermann, gróf Draskovich Iván.

Hegyszentmárton:

A volt és jelenleg védett tanítói lakásban alakítanak ki helytörténeti múzeumot. A temetőben lévő kápolnát jelenleg újítják fel, amely állomáshelye a Szombathely és Tours között húzódó Szent Márton zarándokútnak.

Szent Márton a Római Birodalom területén, Savariában (ma Szombathely) született a Kr. utáni 316-os vagy 317-es évben. Egy este nélkülöző koldussal találkozott. Köpenyét kardjával kettévágta, egyik felét a koldus vállára borította. Álmában Jézus jelent meg a koldusnak adott köpenydarabban. 339-ben, 22 évesen megkeresztelkedett. 341-ben barbárok támadtak Galliára (mai Franciaország). Az uralkodó személyesen biztatta katonáit, megajándékozta őket. **Márton** nem akarta elfogadni az ajándékot: eddig a császárt szolgálta, mostantól Istent akarja szolgálni. Az uralkodó gyávasággal vádolta meg, válaszul **Márton** másnap fegyverek nélkül akart a csatába indulni. Az ütközetre végül nem került sor, a frank uralkodó békét kért a császártól. Ez nagyon meglepte az embereket, csodának vélték. Ezután 341-ben kilépett a seregből, és Poitiers-be ment. 355-ben visszatért Pannóniába, és téríteni kezdett.

Felsőszentmárton:

A helység neve, a Szentmárton, a falu templomának védőszentjére utal. A településről a legrégebbi írásos emlék 1235-ből származik, amikor felbukkan Szent Mártonról elnevezett püspöki birtok és udvarház és a hozzá tartozó 17 majorság.

A hagyomány szerint Szent László király a közeli Táborpusztánál kelt át a Dráván seregeivel, hogy a horvát királyságot meghódítsa. Más forrás szerint Táborpuszta a megszálló török seregek táborhelye volt. Az egykori település nevét ma már csak egy utcanév őrzi.

Birtokosai voltak: Zrínyi család, pécsi püspök, zágrábi püspök, templomosok, sellyei nemesek. Régi temploma 1727-ben épült (Adácsi Ádám), a jelenlegi 1852-ben épült.

A faluban született 2 neves horvát költő (Gujas Dzuretin, Duso Simara Pozarov), emléküket szobor őrzi.

Gilvánfa:

A 20. század első felében a ma Gilvánfán élő beások egy csoportja felépíti az úgynevezett Géza-telepet a falutól délre fekvő területen, az erdőben. A másik csoport tagjai, akik feltételezhetően a 19. század végén érkeznek ide, a harmincas években a falutól északra fekvő, műút melletti területen építik fel házaikat. Ezt a telepet Vethelnek (vett helynek) hívták, ami utalhatott arra, hogy a területet, amelyre kunyhóikat felhúzták, előzőleg maguknak megvásárolták. Birtokosai a Harasztyak, Istvánffy család, Draskovics gróf, Batthyány voltak.

Hirics:

Az eddigi kutatások szerint a község neve onnét ered, hogy lakói a középkorban a magyar határőrízők voltak és a kémesi kémeknek vitték a híreket. A kezdeti „Hirvits” elnevezés ugyanis a hír vitele, a tudósítás kifejezéséből származik.

Kákics:

Birtokosai: pécsi székeskáptalan, Traun család, Batthyányiak 1848-ban Batthyány Lajos a tulajdonosa, de elítélése során elveszik tőle a települést, amely a Draskovichokhoz kerül. Itt született Kiss Géza. Szülőházában múzeum működik, korábban az egyház kialakított benne szálláshelyet is, de 2009 óta ez a lehetőség megszűnt.

Klasszicista református temploma 1836-ben épült. A településen található pásztorház az Ormánság népi építészetének reprezentatív emléke.

Kémes:

A 18.sz. végén Batthyány Fülöp birtoka volt. A török által birtokolt vára is volt, valószínűleg amikor (?) a falu leégett, ez az épület is elpusztult. A 18. század elején tártak fel egy pusztatemplomot, amelynek kriptájában 2 nagy harangot találtak. Ezeket Siklósra szállították át. Református temploma 1800-ban épült.

Kemse:

A 18.sz.ban készült térképeken még erdős, vadvizes település. A házakat a mocsárból kiemelkedő földhalmokra, ún. porongokra építették. Az 1910-es években templomát lebontották, a festett kazettákat A Nemzeti Múzeum őrzi.

Kisasszonyfa:

Kisasszonyfa és környéke ősidők óta lakott hely. Területén római korból vagy a Török hódoltság korából való cölöpvár maradványai, régi mészégető kemence, avar sírok nyomaira bukkantak. Katolikus temploma 1765-ben épült.

Nevét 1270-ben említette először egy oklevél Kisasszonyfalva néven. Nevét védőszentje után kapta, középkori templomának Boldogasszony védőszentje után. Itt található az Istvánffy család egykor vizesárokkal körülvett várkastélya is. Itt a várkastélyban született 1538-ban Istvánffy Miklós nádor, történetíró is. Tyoszics kastély.

Kisszentmárton:

Honfoglalás kori település. 1257-ben a források az okori egyház (Okrimindszent) tulajdonaként említik. A régi helyén, a falu határában ma is áll egy 160 éves talpasház, az ormánsági építészet jellegzetes példája. A lakosok hagyományosan külterjes állattenyésztéssel foglalkoztak. Református temploma 1852-ben épült.

Kórós:

Kórós vidéke vizekben gazdag, eredetileg lápos, mocsaras terület volt, amit sűrű erdők borítottak. A nyelvtudomány álláspontja szerint a Kórós név a kóro szóból származik. A népi etimológia szerint Kőrösből azért lett Kórós, mert a 19. századi lecsapolások következtében a kiszáradt tavak földjét ellepte a sok száraz kóro. A névalak valójában sokkal régebbi és eredetileg a mocsári erdők valamely elterjedt növényére utalhatott. A falu határában ma is létezik Kórós cser és Kóróscseralja nevű határrész.

Az első telepések a 9.sz.ban érkeztek, az erre utaló leletek a szomszédos Palaj-pusztáról kerültek elő.

Kórós a 15. században a siklósi várhoz tartozott, és valószínűleg a siklósi vár (vár)jobbágysai lakták. Az 1848-49-es forradalomban és szabadságharc idején a fennmaradt adatok szerint több Kórósra való lakos is részt vett a Mészáros Albert (vagy Munkácsi Albert) vezette szabadcsapatban.

1793-tól áll a református temploma (késő barokk stílus), festett kazettái és festett karzata miatt az egyik legszebb példa. A templomot 1834-ben tovább bővítették.

Lúzsok:

A település környéke valamikor híres lótenyésztő hely volt, erre utal neve is *Lusok'* a régi magyar beszéd szerint, vagyis sok ló. Mások szerint a név a mocsaras rétekre utal. Az Ormánságra jellemző talpasházak itt különösen elterjedtek voltak, jelenleg egyikben tájház működik. Külterületén önálló falu állt Csöszi néven.

Magyarmecske:

A település területén egy hajdani meteorit kráter található, kutatása jelenleg is zajlik.

Magyartelek:

Érdekesség, hogy lakói főként katolikusok, ami ritkaság az Ormánságban. Látványosságai közé tartozik Erzsébet királyné (Sisi, Ferenc József császár felesége volt, 1898-ban egy olasz anarchista merénylő ölte meg Genfben) még meglévő két hársfája 1896-ból és néhány több száz éves famatuzsálem. Itt található Dezséri Ország Lajosnak, a környék utolsó földbirtokosának magántulajdonban lévő klasszicista stílusban épült kastélya, amely a körülötte lévő arborétummal együtt elhanyagolt állapotban van.

Markóc:

A középkorban a pécsi főesperes birtoka, volt, majd később az Istvánffy, a Doby, a Somssich és az 1840-es években a Festetich család tulajdonába került. A lakosok a jelenlegi falu mellett lévő Mokárfán éltek, melyet a törökök elpusztítottak s az emberek a szomszédos Markocz nevű rétre települtek, amely aztán a falu neve is lett. A műemléki templom 1853-58 között késő klasszicista stílusban épült.

Marócsa:

A 15.sz.tól már önálló plébániája van és ekkor a pécsi székesegyház főesperességének birtoka. A 19.sz.ban leégett a csak faházakból álló falu. Draskovich gróf 1886-ban iskolát alapított itt, az épület jelenleg is áll. A település egykori tanítója volt az 1848-49-es szabadságharcban népfelkelőket vezető Kossa Bálint, nevét névtábla őrzi.

Okorág:

A 13.sz.ban a Szent János lovagrend háza állt itt. A 17. században a Batthyányiak tulajdona. Műemléki református temploma 1833-56 között épült, nevezetessége még, egy szintén védett ormánsági lakóház.

Old:

Zrínyi Miklós seregei itt győzték le a törököt 1566-ban. A 17. sz.ban a Zrínyiek birtoka.

Ózdfalu:

Nevét valószínűleg a török eredetű úz népcsoporttól kapta.

Páprád:

A település a margitszigeti apácák sámodi uradalmához tartozott. A török hódoltság alatt egyházi birtok volt, először a klarisszáké, majd a római katolikus egyházé. Régi, tornácos parasztház is található a faluban, amely műemléki védelem alatt áll. Klasszicista református temploma 1863-ban épült.

Piskó:

A török korban elpusztult Basky település lakói alapították? A nevét a 14.sz.-ban élt Baksi nevű nemesről kaphatta. (Michael f. Gurbune de Boksi-> a Gurbune ma is fellelhető helynév a Kemse felőli határrészen Görbönyeszél néven). Birtokosok: pécsi káptalan (középkor), szigetvári Hasszán bég (16. sz.). A falu templomát a szigetvári vár javítása miatt lebontották, a hagyomány szerint a harangot sikerült megmenteni és ma is ezt használják.

Sámod:

1266-1782: a Margit-szigeti apácák fallal körülvett birtoka, majd II. József a Kamarának adja (királyi tulajdon lett). A református templom 1741-ben épült, a paplak műemléki védelem alatt áll. A templom 1763-ban leégett, de 6 évvel később újjáépítették. Mai formáját 1810-ben nyerte el.

Sellye:

Az 1300-as években (vagy a 12. században?) épült palánkvárral védték, ám azt 1532-ben a törökök az ellenállás letörése végett felgyújtották és elfoglalták. A település török bírósági központ 1551-től Nahije, 69 településsel), ezzel a térség centruma lett. 1689-ben szabadul fel a törökök alól, a harcokban a települést porig rombolták.

1770-as évek: A Batthyány család a birtokos, 1671-től református, 1779-től német iskola alakult, utóbbi az uradalom német tisztviselői számára. 1781-től mezőváros.

1817-ben Bernhard Antal pécsi polgár elkezdte építeni a Carolina vontatót, az első dunai gőzhajót. Ennek emlékét őrzi a Carolina tér.

A sellyei és bólyi uradalom először a Batthyány család, majd a Draskovichok birtoka. Utóbbiak nevéhez fűződik a 18. századi barokk kastély felépítése, illetve az ahhoz tartozó arborétum betelepítése (1760). A 19. századig vadas parkként is használt arborétumban olyan növényritkaságokat találhatók, mint pl. a mamutfenyő. A fenyőgyűjteménye kb. 50 fajtát foglal magába, de összesen kb. 430 fafajta található meg itt.

A település első temploma az ún. Pap dombon épült. A református templom gótikus eredetű (a templom felépülése előtt egy ferences kolostor állt a dombon, amelynek szerzeteseit 1532-ben, a Bécs ellen vonuló törökök ölték meg). A hagyomány szerint a törökök 1566-ban le akarták bontani, anyagát Szigetvárra hordani, de a sellyeiek 80 ezüztallérral megváltották. Katolikus templom is van, ami a térségben ritkaság. Elődjét az 1750-es években, a kastély mellett létesítették, majd a ma is állót 1913-ban a volt uradalmi magtárban alakították ki.

1809-ben itt született Amtmann Prosper, európai hírű zeneszerző és fuvolaművész, többek között a bécsi operaház első fuvolása is volt.

Süttöi Ignác pápai várkapitány és 9 társának hamvai a sellyei temetőben nyugszanak, akik 1849-ben hősi halált haltak a Dráva-vonal védelme során.

Vajszló:

A területén használt gyepűn a honfoglalók által kiépített „vízvédelmi berendezések” voltak, amik a török időkben elpusztultak. A megye egyik legrégebbi honfoglalás kori települése.

13. sz.-i források szerint a településen egy jelentős vár állt. A vár szerepe az volt, hogy védte a kor fontos, a kontinenst átszelő kereskedelmi és hadi útvonalának a Magna Via-nak adott részét. Plébániája és keddi vásártartó joga is volt (1354-ben Nagy Lajos király adományozta, ezzel a település kolostori mezővárossá lépett elő). A 14. századtól a Nyúl-szigeti apácák kolostora állt itt. Van katolikus (barokk, 1766) és református templom is (copf, 1781), mindkettő az 1700-as években épült. Kodolányi János lakóháza jelenleg emlékmúzeum. A család 1909-től kezdve élt itt.

Veiti:

Határában található egy 12 hektáros östölgyes, mely enyhén dombos felszínű, kocsányos tölgyből, mezei juharból álló fás legelő, gémeskúttal.

Zaláta:

A források a 14. sz.-tól említik. A Negol (Nygol) nemzetséghez tartozó Kőrösiek és Kőrösmonostor birtoka volt. Református egyházának megalapítása már az 1500-as években megtörtént.
